

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĒL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU PRIIMANT MOKINIUS Į PANEVEVĖŽIO VILTIES PROGIMNAZIJOS ŠOKIŲ KLASĘ TYRIMO

2023 m. rugsėjo 18 d. Nr. (23)SN-118)SP-76
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2023 m. birželio 13 d. buvo gautas pareiškėjos (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Pareiškėja), kuri atstovauja savo nepilnametį sūnų (*duomenys neskelbtini*), skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu priimant į Panevėžio miesto Vilties progimnaziją (toliau – Mokykla).

Pareiškėja skunde rašė, kad 2023 m. gegužės 24 d. kreipėsi į Mokyklos direktorę dėl sūnaus (*duomenys neskelbtini*) perkėlimo į šią mokyklą, trečią klasę. Pagal viešai skelbiamą informaciją apie laisvas vietas buvo matoma, kad į trečią klasę laisvų vietų yra. Paskambinus direktorei telefonu buvo gautas atsakymas, kad laisva vieta yra šokių klasėje ir Pareiškėjai bus patikslinta, ar gali priimti berniuką. Pareiškėja klausė, koku pagrindu išskiriami vaikai, bet atsakymas nebuvo gautas. Pareiškėja taip pat kreipėsi el. laišku, į kurį taip pat atsakymo negavo. Pareiškėja skambino telefonu ir gavo atsakymą, kad buvo pasitarta su šokių klasės mokytoja ir nuspręsta, kad laisva vieta yra tik mergaitei ir berniuko priimti negali – norima, kad visi vaikai šoktų porose (t. y., berniukas su mergaite). Atsižvelgiant į gautą informaciją, kad dėl vaiko lyties negalima lankyti Mokyklos, Pareiškėja kreipėsi į Panevėžio miesto savivaldybės Švietimo skyrių, kad patikslintų, kiek yra laisvų vietų ir kodėl Pareiškėjo sūnus negali būti priimtas į Mokyklą dėl jiems netinkamos vaiko lyties. Pareiškėja telefonu gavo tą patį atsakymą, kad laisva vieta yra tik mergaitei ir berniuko priimti negali. Paprašius pateikti informaciją raštu, Pareiškėja gavo atsakymą, kad šiuo metu visos klasės užpildytos ir laisvų vietų nebėra, o į užduotus klausimus, kodėl nebuvo pakomentuota raštu apie laisvos vietos nebuvimą būtent berniukui, Pareiškėja atsakymo negavo.

Pareiškėja Tarnybos prašo išnagrinėti, kodėl Mokyklos direktorė diskriminuoja vaiką dėl jo lyties; kodėl Panevėžio miesto savivaldybės Švietimo skyrius, gavęs informaciją apie diskriminaciją nenagrinėja jos, o klastoja duomenis apie laisvų vietų nebuvimą, kai telefonu teikia informaciją,

kad berniuko priimti negali. Taip pat prašoma įvertinti, ar pagal įstatymų numatyta tvarka keliamus reikalavimus vaikas gali būti perkeltas į Mokyklą.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė 2023 m. birželio 23 d. raštu Nr. (23)SN-118)S-302 kreipėsi į Mokyklą ir Panevėžio miesto savivaldybę (toliau – Savivaldybė) ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar Pareiškėjos kreipimosi į Mokyklą metu (2023 m. gegužės 24 d.) Mokykloje buvo laisva vieta trečioje klasėje; ar Pareiškėjos sūnus buvo nepriimtas į Mokyklą dėl lyties; jei taip – dėl kokių priežasčių; kuo remiantis Mokyklos šokių klasėje numatyti reikalavimai dėl mokinių lyties.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu tyrimu susijusią, informaciją.

Lygių galimybių kontrolierius

n u s t a t ė:

2023 m. birželio 29 d. Tarnyboje buvo gautas Mokyklos direktorės 2023 m. birželio 29 d. raštas Nr. V11-195(1.10.) „Dėl informacijos pateikimo“, kuriuo Tarnybai buvo pateikti atsakymai į Tarnybos užduotus klausimus.

Rašte buvo rašoma:

„Informuojame, kad Panevėžio „Vilties“ progimnazijoje priėmimas į mokyklą vykdomas vadovaujantis Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. 1-406 „Dėl mokinių priėmimo į Panevėžio miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas tvarkos aprašo patvirtinimo ir savivaldybės tarybos 2016 m. lapkričio 24 d. sprendimo Nr. 1-385 pripažinimo netekusiu galios“ (su vėlesniais pakeitimais ir redakcijomis) ir Panevėžio „Vilties“ progimnazijos mokinių priėmimo į mokyklą ir skirstymo į klases tvarkos aprašu, patvirtintu Panevėžio „Vilties“ progimnazijos direktoriaus 2020 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. V-167. Priimant mokinius į mokyklą, paskirstant juos į klases vadovaujamosi Mokyklą, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 768 „Dėl mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių patvirtinimo“.

Atsakydama į paklausimus teigiu, kad:

1. Š. m. gegužės 24 d. laisvos vietos į 2023-2024 m. m. būsimą trečią klasę nebuvo. Pareiškėjai, (*duomenys neskelbtini*) mamai, buvo pasiūlyta dėl priėmimo į mokyklą kreiptis rugpjūčio mėnesį, informuota, kad vaikas bus priimtas, jei per vasarą atsilaisvins vieta.

2. Priėmimas į mokyklą vykdomas vadovaujantis anksčiau išvardintais dokumentais, kuriuose klausimas dėl lyties nėra aptariamas. Pareiškėjos sūnus nebuvo priimtas į mokyklą, nes nebuvo laisvų vietų.

3. Panevėžio „Vilties“ progimnazijoje jau aštuoniolika metų įgyvendinama kryptingo meninio ugdymo (tautinio šokio) programa. Šios programos įgyvendinimui kasmet iš būsimų pirmųjų yra komplektuojama viena šokėjų klasė, kuri aštuonerius metus (nuo pirmos iki aštuntos klasės) vykdo kryptingo meninio ugdymo (tautinio šokio) programos įgyvendinimą. Užtikrinant kryptingo meninio ugdymo (tautinio šokio) programos įgyvendinimą, kad darbas vyktų pilnavertiškai ir sklandžiai, vaikai ugdytųsi saugioje ir sveikoje emocinėje aplinkoje, šokėjų klasę formuojame išlaikydami lyginį mergaičių ir berniukų skaičių. Pirmose-ketvirtose klasėse 12 mergaičių ir 12 berniukų, penktose-aštuntose 15 mergaičių ir 15 berniukų. Nesusiformavus vienodam mergaičių ir berniukų skaičiui, šokių pamokose ugdymas lanksčiai pritaikomas pagal klasės sudėtį.

4. Formuodami naujas pirmąsias bei papildant (į laisvas vietas) jau esamas klases progimnazijos administracija užtikrina vienodas sąlygas asmenims nepaisant rasės, tautybės, pilietybės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, lyties orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.“

2023 m. liepos 10 d. Tarnyboje buvo gautas Savivaldybės administracijos 2023 m. liepos 4 d. raštas Nr. 19-1612(4.45E), kuriuo Tarnybai buvo pateikti atsakymai į Tarnybos užduotus klausimus.

Rašte buvo rašoma:

„Panevėžio miesto savivaldybės administracija, mero pavedimu, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 34 straipsnio 6 dalies 10 punktu, susipažinusi su Raštu, teikia motyvuotus paaiškinimus į pateiktus klausimus bei aplinkybes patvirtinančius dokumentus.

Atsakydami į Rašto 1. punkte nurodytą klausimą, paaiškiname, kad kiekvienos bendrojo ugdymo mokyklos administracija, o šiuo atveju taip pat ir Progimnazija, priėmimą į mokyklą vykdo, vadovaujantis Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 768 „Dėl mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių patvirtinimo“, Mokinių priėmimo į Panevėžio miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas tvarkos aprašu, patvirtintu

Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. 1-406 „Dėl mokinių priėmimo į Panevėžio miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas tvarkos aprašo patvirtinimo ir savivaldybės tarybos 2016 m. lapkričio 24 d. sprendimo Nr. 1-385 pripažinimo netekusiu galios“, Panevėžio miesto savivaldybės ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus kiekvienos klasės sraute ir klasių skaičiaus kiekviename sraute, mokinių, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programą, skaičiaus ir priešmokyklinio ugdymo grupių skaičiaus 2023–2024 m. m., nustatymu, patvirtintu 2023 m. gegužės 25 d. Panevėžio miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-155 „Dėl Panevėžio miesto savivaldybės ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus kiekvienos klasės sraute ir klasių skaičiaus kiekviename sraute, mokinių, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programą, skaičiaus ir priešmokyklinio ugdymo grupių skaičiaus, neformaliojo švietimo įstaigų, vykdančių formalųjį švietimą papildančio ugdymo, neformaliojo vaikų ir suaugusiųjų švietimo programas, klasių (grupių) skaičiaus 2023–2024 m. m. nustatymo“.

Pareiškėjos kreipimosi į Progimnaziją ir į Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Švietimo skyrių (toliau – Švietimo skyrius) dieną, t.y. 2023 m. gegužės 25 d., laisvų vietų „Vilties“ progimnazijoje trečioje klasėje nebuvo. Apie tai Pareiškėja buvo informuota Švietimo skyriaus 2023 m. birželio 7 d. raštu, kuris buvo išsiųstas el. paštu zvirbliene.agne@gmail.com.

Atkreiptinas dėmesys, kad turimais duomenimis iki šios dienos oficialaus prašymo, kaip nustatyta teisės aktuose, Pareiškėja dėl sūnaus priėmimo į „Vilties“ progimnaziją nėra pateikusi.

Atsakydami į Rašto 2. punkte pateiktą klausimą, pažymime, kad Pareiškėja buvo informuota, kad Progimnazija, pagal kreipimosi dieną buvusią situaciją, jos sūnaus priimti negali dėl lyties, o dėl to, kad nėra vietų, klasės pilnai sukomplektuotos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 768 „Dėl Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtintu didžiausiu leistinu mokinių skaičiumi klasėje.

Atsakydami į Rašto 3. punkte nurodytą klausimą atsakome, kad Progimnazijos šokių klasėje nėra numatyti reikalavimai dėl mokinių lyties. Informuojame, kad „Vilties“ progimnazijoje pradinio ugdymo klasėje, yra vykdoma „Kryptingo meninio ugdymo programa“, patvirtinta 2017 m. rugsėjo 1 d. Progimnazijos direktoriaus įsakymu Nr. V-139, kurioje taip pat yra numatytas „porinis šokis“. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjai buvo paaiškintas šios programos įgyvendinimo specifiškumas, taip pat, kad ateityje įgyvendinant šią programą nekiltų nesusipratimų tarp vaikų, tėvų ir Progimnazijos. Atkreipiame dėmesį, kad Progimnazija turi patirtį, kai šokių klasėje yra nevienodas

berniukų ir mergaičių skaičius, esant tokiai situacijai, Progimnazija spręstų klausimą, kad būtų užtikrintas šokių klasių pilnavertis ir sklandus ugdymas.“

Tarnybai 2023 m. rugpjūčio 22 d. paprašius patikslinti Mokyklos direktorės 2023 m. birželio 29 d. rašte Nr. V11-195(1.10.) pateiktą informaciją (paaiškinti, kaip šokių pamokose ugdymas būtų pritaikomas, jeigu nesusiformuoja vienodas mergaičių ir berniukų skaičius; ar anksčiau yra buvę atvejų, kai šokių klasėje buvo nevienodas mergaičių ir berniukų kiekis; dėl kokios priežasties buvo kilusi tokia situacija; koku būdu praktikoje organizuojamas šokių klasės formavimas, kad joje būtų lyginis mergaičių ir berniukų skaičius; kaip vyksta registracija į šokių klasę) 2023 m. rugsėjo 8 d. Tarnyboje buvo gauti Mokyklos direktorės papildomi paaiškinimai, kuriuose buvo rašoma:

„1. Kaip šokių pamokose ugdymas būtų pritaikomas, jeigu nesusiformuoja vienodas mergaičių ir berniukų skaičius?

Šiuo klausimu pateikiame šokio mokytojo eksperto (*duomenys neskelbtini*), progimnazijoje įgyvendinančio kryptingo meninio ugdymo (tautinis šokis), paaiškinimą (2023-09-07 Nr. V15-764):

„Atsakydamas į administracijos paklausimą „Kaip šokių pamokose ugdymas yra pritaikomas, jeigu nesusiformuoja vienodas mergaičių ir berniukų skaičius“ informuoju:

Užtikrinant kryptingo meninio ugdymo (tautinio šokio) pilnavertį programos įgyvendinimą, kad vaikai ugdytųsi sveikoje emocinėje aplinkoje tautinio šokių klasės turėtų būti formuojamos išlaikant lyginį mergaičių ir berniukų skaičių (1 - 4 klasėse 12 mergaičių ir 12 berniukų, 5 - 8 klasėse 15 mergaičių ir 15 berniukų), nes lietuvių tautiniai šokiai yra šokami išskirtinai poroje, vyrauja porinis šokimas, tokia yra lietuviško tautinio šokio specifika.

Klasėse, kuriose nevienodas berniukų ir mergaičių skaičius, arba, jei šokio pamokoje dėl įvairių priežasčių dalyvauja ne visi vaikai ir negalima sudaryti porų – lieka viena mergaitė ar vienas berniukas be partnerio ar partnerės – tokiose situacijose vienai mergaitei ar vienam berniukui priskiriami du partneriai ar dvi partnerės. Viena mergaitė šoka keičiantis su dviem berniukais, ar vienas berniukas šoka keičiantis su dviem mergaitėmis. Taip pat koreguojama pamokos veikla. Apšilimas, trenžas, naujų žingsnių mokymas ar išmoktų žingsnių tobulinimas vyksta šokant po vieną, individualiai. Poriniam šokimui ir šokių repetavimui paliekama mažiau laiko.

Noriu atkreipti dėmesį, kad šokėjų poros sudaromos laikinos, konkrečiam šokiui kitas partneris ar partnerė. Poros dažnai keičiamos.

Būna situacijos, kai šokio pamokoje dalyvauja ne visi vaikai. Dažniausia priežastis – ligos, kai vaikai neatvyksta į mokyklą arba dėl kitų priežasčių. Situacijose kai dėl įvairių negalavimų mokinys(-ė) negali šokti, tai jiems ugdymas pamokoje organizuojamas kitaip: naudojant patirtį bei

informacijos šaltinius kuriamas šokio fragmento scenarijus, žingsnelių keitimo kitais pasiūlymų rengimas, tautinių šokių analizė ir skirtumų tarp regioninių šokių paieškai... Visada ugdymą lanksčiai pritaikome prie esamos situacijos klasėje.“

2. Ar anksčiau yra buvę atvejų, kai šokių klasėje buvo nevienodas mergaičių ir berniukų kiekis? Dėl kokios priežasties buvo kilusi tokia situacija?

Kiekvienais mokslo metais yra bent viena iš aštuonių kryptingo meninio ugdymo klasėje, kurioje nėra vienodas mergaičių ir berniukų skaičius. Taip buvo ir 2022-2023 m. m. ir šiais 2023-2024 mokslo metais taip pat. Juk klasėse vaikų skaičius kinta – tėvai keičia gyvenamąją vietą, mokymosi įstaigą.

Įvertinkime ir tai, kad mokslo metų eigoje būna situacijos, kai dėl ligos ar kitų priežasčių pamokoje dalyvauja ne visi vaikai.

3. Koku būdu praktikoje organizuojamas šokių klasės formavimas, kad joje būtų lyginis mergaičių ir berniukų skaičius? Kaip vyksta registracija į šokių klasę?

Mokinių priėmimas į pirmas progimnazijos klases vykdomas pagal Mokinių priėmimo į Panevėžio miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas tvarkos aprašą, patvirtintą Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. 1-406 „Dėl mokinių priėmimo į Panevėžio miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas tvarkos aprašo patvirtinimo ir savivaldybės tarybos 2016 m. lapkričio 24 d. sprendimo Nr. 1-385 pripažinimo netekusiu galios“. Kiekvienų metų gegužės mėnesį progimnazija iš Panevėžio miesto savivaldybės administracijos švietimo skyriaus raštu gauna priimamų į miesto progimnazijas mokinių sąrašus. Kelių dienų bėgyje progimnazija organizuoja būsimų pirmokų tėvelių susirinkimą, kuriame pristatome būsimas pradinio ugdymo mokytojas (kartu ir klasės raidę) ir kryptingo meninio ugdymo (tautinis šokis) programą. Tėveliai rašo prašymus į norimo mokytojo klasę, taip pat ir į kryptinio meninio ugdymo klasę. Jei prašymų skaičius į šią klasę yra didesnis nei 24, tai ieškoma galimybių sudaryti dvi tokias klases. Jei formuojamoje klasėje susidaro didesnis mergaičių ir (ar) berniukų skaičių, bet nesusiformuoja antra kryptingo meninio ugdymo klasė, tai tada aptariama galimybė toje klasėje dėstyti „Šiuolaikinio šokio“ programą, kurioje ugdymas nėra porinis.

Panevėžio „Vilties“ progimnazijoje jau aštuoniolika metų vykdoma kryptingo meninio ugdymo (tautinio šokio) programa, tad dažnai tėveliai jau ateina apsisprendę dėl jos pasirinkimo. Kitoms klasėms visada yra siūloma rinktis neformaliojo ugdymo šokio būrelius: „Šiuolaikinis šokis“, „Tautiniai šokiai“, „Breikas“. Visada kalbamės su tėvais ir randame sprendimą.“

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar atsisakius priimti Pareiškėjos sūnų į Mokyklą nebuvo pažeistos Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatos, pagal kurias švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos privalo užtikrinti vienodas sąlygas asmenims nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, kai priimama į švietimo įstaigas, kitus švietimo teikėjus bei mokslo ir studijų institucijas, mokoma ir ugdoma pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, kurias jie vykdo.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos (21 straipsnio 1 d.). Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad

jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja norėjo, kad jos sūnus būtų perkeltas į Mokyklą, kurioje, kaip teigė Pareiškėja, buvo viešai matoma, kad yra laisva vieta trečioje klasėje. Pareiškėja iš Mokyklos direktorės pokalbio telefonu metu sužinojo, kad laisva vieta yra šokių klasėje. Vėliau Pareiškėja gavo paaiškinimą iš Mokyklos direktorės, jog laisva vieta yra mergaitei ir berniuko priimti negali, kadangi norima, kad vaikai šoktų porose. Pareiškėja kreipėsi į Savivaldybės Švietimo skyrių, kur pirmiausia, kaip teigė Pareiškėja, telefonu gavo tokią pačią informaciją dėl laisvos vietos tik

mergaitėi, o vėliau Savivaldybė raštu pateikė informacija, kad visos klasės užpildytos ir laisvų vietų nėra.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos privalo užtikrinti vienodas sąlygas asmenims nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, kai priimama į švietimo įstaigas, kitus švietimo teikėjus bei mokslo ir studijų institucijas, mokoma ir ugdoma pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, kurias jie vykdo.

Iš Pareiškėjos skundo buvo galima įžvelgti tiesioginės diskriminacijos lyties pagrindu požymių, t. y., situacija, kai asmuo nepriimamas į mokyklą dėl lyties galėtų būti laikoma tiesiogine diskriminacija lyties pagrindu. Pabrėžtina, kad Lygių galimybių įstatyme bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme nėra numatytos išimties, kada toks skirtingas traktavimas dėl lyties būtų nelaikomas tiesiogine diskriminacija.

Pastebėtina, kad Savivaldybė, kaip teigė ir Pareiškėjai raštu, ir Tarnybai nurodė, jog, kai Pareiškėja kreipėsi į Mokyklą ir Savivaldybę, laisvų vietų trečioje klasėje nebuvo. Kaip nustatyta tyrimo metu, Pareiškėja, teiraudamasi apie galimybę sūnui mokytis Mokykloje, oficialaus prašymo mokytis pateikusi nebuvo.

Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėja ir Savivaldybė bei Mokykla aplinkybę dėl to, ar buvo Mokykloje laisvų vietų, ar ne, pateikia iš esmės skirtingai, kyla problema objektyviais duomenimis nustatyti esmines skundo tyrimo faktines aplinkybes.

Tiriant skundą, dėl įrodymų pakankamumo ir patikimumo turi būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad įrodymai neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia daryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą. Įvertinant keletą įrodymų, lemia ne tik kiekvieno iš įrodymų patikimumas, bet ir įrodomųjų duomenų tarpusavio santykis – ar nėra prieštaravimų tarp jų, ar šalutiniai duomenys patvirtina pagrindinius, ar pakankami yra tiesioginiai duomenys, ar nuoseklūs yra šalutiniai įrodomieji faktai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-150/2007; 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-18/2008).

Konstatuotina, kad nėra įmanoma nustatyti diskriminacijos lyties pagrindu Pareiškėjos sūnaus atžvilgiu fakto buvimo / nebuvimo, kadangi trūksta objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.

Neatsižvelgiant į tai, aktualu detaliau įvertinti Mokyklos šokių klasės veikimą ir organizavimą.

Kaip paaiškino Savivaldybė ir Mokykla, Mokykloje yra vykdoma kryptingo meninio ugdymo (tautinio šokio) programa, patvirtinta 2017 m. rugsėjo 1 d. Mokyklos direktoriaus įsakymu Nr. V-139. Šiuo Mokyklos direktoriaus teisės aktu yra nustatyta tvarka, kaip ši programa yra įgyvendinama pradinio ugdymo klasėse. Programą sudaro trys skirtingi elementai – „Lietuvių liaudies sceninis šokis (pamoka)“, „Lietuvių liaudies sceninio šokio ansamblis (NŠ būrelis)“, „Dainų ir šokių ansamblis „Viltis“. Bendrai visa programa sudaro po tris savaitines valandas kiekvienoje pradinio ugdymo klasėje (nuo pirmos iki ketvirtos klasės). Nurodyta paskirtis – „Suteikti mokiniams sceninio ir ansamblio šokio patirties pradmenis“, o tikslas – „Padėti mokiniams įgyti šokio žinių, ugdyti šokio gebėjimus, plėtoti šokio ir bendrąsias kompetencijas“. Šioje programoje mokinių lytis ar reikalavimai lyčiai nėra nurodomi, bet yra įvardijami su poriniu šokiu susijusios veiklos. Pavyzdžiui, 1-oje klasėje prie „Lietuvių liaudies sceninio šokio praktinės užduotys“ nurodoma „Susikabinimai poroje ir šokio figūros“; 2-oje klasėje prie „Lietuvių liaudies sceninio šokio praktinės užduotys“ nurodoma „Susikabinimų įvairovė, porinio šokio specifika“, o ties „Lietuvių liaudies sceninio šokio ansamblis“ nurodoma „Lietuvių liaudies šokių atlikimo specifika, nuotaikos, charakterio perteikimas. Porinio šokio subtilybės, ansambliško ugdymas, sinchroniškumo siekimas“; 4-oje klasėje prie „Lietuvių liaudies sceninis šokio teorijos ir praktikos sintezė“ rašoma „Šokimas poroje“, o prie „Lietuvių liaudies sceninio šokio ansamblis“ – „Porinis šokis. Naujų susikabinimų, sudėtingesnių derinių mokymasis. Ansambliškas ir sinchroniškumas.“ Darytina išvada, kad programos svarbus elementas yra šokimas poroje.

Atkreiptinas dėmesys, jog Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras 2015 m. sausio 27 d. priėmė įsakymą Nr. V-48 „Dėl rekomendacijų dėl meninio formalųjų švietimą papildančio ugdymo programų rengimo ir įgyvendinimo patvirtinimo“ ir šių rekomendacijų 5 priedas yra „Pradinio šokio formalųjų švietimą papildančio ugdymo programa“. Šiose rekomendacijose taip pat yra minimas šokis poroje kaip vieni iš elementų. Pavyzdžiui, vieni iš siekiamų gebėjimų yra „Išlaikant taisyklingą kūno padėtį atlikti pagrindinius sceninio šokio judesius pavieniui, poroje arba grupėje“ (23 punkte esančios lentelės 1 papunktis), taip pat prie siekiamų žinių ir supratimo – „Jausti erdvę ir išlaikyti reikiamą atstumą poroje ir grupėje“ (30 punkte esančios lentelės 2.1 papunktis).

Mokyklos šokio mokytojas (*duomenys neskelbtini*) pažymėjo, jog lietuvių tautiniai šokiai yra šokami išskirtinai poroje, vyrauja porinis šokimas, tokia yra lietuviško tautinio šokio specifika.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lygių galimybių įstatyme bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme nėra numatyta, kad vien dėl to, kad tautiniai šokiai yra šokami poroje, tai galėtų pateisinti tiesioginę diskriminaciją lyties pagrindu priimant į mokyklą.

Mokykla Tarnybai pateikė informaciją, kad iš būsimų pirmokų yra komplektuojama viena šokėjų klasė, kuri aštuonerius metus (nuo pirmos iki aštuntos klasės) vykdo kryptingo meninio ugdymo (tautinio šokio) programos įgyvendinimą. Mokykla taip pat paaiškino, jog šokėjų klasė formuojama išlaikant lyginį mergaičių ir berniukų skaičių (pirmose-ketvirtose klasėse – 12 mergaičių ir 12 berniukų, o penktose-aštuntose – 15 mergaičių ir 15 berniukų). Mokykla paaiškino, kad tai daroma tam, kad darbas vyktų pilnavertiškai ir sklandžiai, vaikai ugdytųsi saugioje ir sveikoje emocinėje aplinkoje. Mokykla taip pat paaiškino, kad Mokykla iš Savivaldybės administracijos švietimo skyriaus gauna priimamų į miesto progimnazijas mokinių sąrašus, tada organizuoja būsimų pirmokų tėvų susirinkimą, kuriame pristatomas būsimas pradinio ugdymo mokytojas (kartu ir klasės raidė) ir kryptingo meninio ugdymo (tautinis šokis) programa. Tėvai rašo prašymus į norimo mokytojo klasę, taip pat ir į kryptinio meninio ugdymo klasę. Jei prašymų skaičius didesnis nei 24, ieškoma galimybių sudaryti dvi tokias klases. Jei formuojamoje klasėje susidaro didesnis mergaičių ir (ar) berniukų skaičius, bet nesusiformuoja antra kryptingo meninio ugdymo klasė, tada aptariama galimybę toje klasėje dėstyti „Šiuolaikinio šokio“ programą, kurioje ugdymas nėra porinis. Mokykla papildomai pažymėjo, kad jau 18 metų vykdo kryptingo meninio ugdymo (tautinio šokio) programą, tad dažnai tėvai ateina jau apsisprendę dėl jos pasirinkimo. Kitoms klasėms visada yra siūloma rinktis neformaliojo ugdymo šokio būrelius: „Šiuolaikinis šokis“, „Tautiniai šokiai“, „Breikas“. Mokykla pažymėjo, kad kalbasi su tėvais ir randa sprendimus.

Tuo pačiu Mokykla pateikė informaciją, kaip ugdymo procesas šokių klasėje yra organizuojamas, jeigu klasėje yra nevienodas berniukų ir mergaičių skaičius arba dėl įvairių priežasčių (pavyzdžiui, liga) dalyvauja ne visi mokiniai. Pavyzdžiui, poros keičiamos, viena mergaitė šokia keičiantis su dviem berniukais; koreguojama pamokos veikla – apšilimas, trenazas, naujų žingsnių mokymas ar išmoktų žingsnių tobulinimas vyksta šokant po vieną individualiai. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad ugdymo procesas šokių klasėje gali būti vykdomas ir esant nelygiam berniukų ir mergaičių skaičiui, tokios situacija faktiškai ir pasitaiko.

Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad iš skundo tyrimo metu surinktos informacijos nėra pakankamo pagrindo teigti, jog Mokykla priimant mokinius į kryptingo meninio ugdymo (tautinio šokio) klasę pažeidė pareigą užtikrinti lygias galimybes nepaisant lyties, vykdant priėmimą į Mokyklą.

Konstatuotina, kad Pareiškėjos skundo tyrimas nutraukiamas trūkstant objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą – objektyviais duomenimis nėra įmanoma nustatyti diskriminacijos lyties pagrindu Pareiškėjos sūnaus atžvilgiu fakto buvimo / nebuvimo.

Mokyklai pabrėžtina, kad teisės aktais nėra numatoma galimybė priimant į mokyklos klases taikyti pirmenybę lyties pagrindu ir toks pirmenybės taikymas galėtų būti laikomas tiesiogine diskriminacija lyties pagrindu.

Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 ir 17 straipsniu, 29 straipsnio 3 dalies 2 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundo tyrimą nutraukti, kadangi trūksta objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.
3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Mokyklą ir Savivaldybę.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė